

Zasavski udovnik

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJA TRBOVLJE

Leto III.

TRBOVLJE, 19. maja 1950

Štev. 21

Maršal Tito praznuje 25. maja 58. leto svojega življenja v borbi za našo sveto in pravično stvar

Zivljenje in delo tovariša Tita je neločljivo povezano z delom naših borcev za časa NOB. Povezano je tudi po vojni v obnovi porušene in požgane domovine, z izgradnjo socializma v naši državi, povezano z zgodovino naške komunistične partije Jugoslavije, ki se je v letih stare predaprilske Jugoslavije borila za našo nacionalno enakopravnost, za bratstvo in edinstvo, za uničenje izkoriščevalnega sistema, ki je tlačil naše narode. Rešitev teh vprašanj nam je prinesla NOB. Danes korakamo pod vodstvom našega tovariša Tita po čvrsti in ravni poti v nov družbeni red.

25. maja 1892 se je rodil v malem mestu Klanec v Hrvatskem Zagorju, čigar ime in delo je neločljivo povezano z zgodovino naših narodov. Ime maršala Tita izgovarjajo danes s spoštovanjem ne samo narodi Jugoslavije, temveč vsi rodoljubi sveta, saj je bil naš maršal, tisti mož, ki je z NOB pokazal vsem zatiranim delovnim ljudem sveta, kako se je treba boriti, da se mali narod osvobodi izkoriščanja, da se ustvari bratstvo in enotnost, reši nacionalno vprašanje in z navdušenim poletom izvršujejo planske naloge za čimprejšnjo izgradnjo socializma in to pod težkimi pogoji od leta 1948 dalje, ko nas je SZ z demo-

kratičnimi državami informbirojevsko centralno politično in ekonomsko blokirala. Tovariš Tito je lik neustrašivega borca za pravice, ne samo za pravice jugoslovanskih narodov, marveč vsega zatiranega proletariata na svetu.

Ze v mladosti je okusil vse trinoštvo takratne madžarske in avstrijske nemške aristokracije, ki je hotela uničiti mali slovenski in hrvaški narod, vendar je že kot mladenič čutil v sebi upor proti izkoriščevalcem, ki so izmzgavali delovno ljudstvo. Ze tedaj, ko se je učil obrti železostrojarja, se je boril proti kapitalističnemu izkoriščevalnemu sistemu. Prišla je prva svetovna vojna, z njo razpad avstrijsko ogrske monarhije. Kraljevina SHS, ki se je ustvarila po želji zahodnih velesil, ni prinesla narodom Jugoslavije svobode, marveč izkoriščanje in uničevanje našega narodnega premoženja ter hujkanje naroda proti narodu. Cilj kolovodij stare Jugoslavije je bil ustvarjanje sovnštva med našimi narodi. Najbolj zavedni državljani in borci za napredek naših narodov so trpele v ječah, umirali, skrivati so se morali, ker so želeli jugoslovanskim narodom dobro, ker so se pripravljali na odločilno bitko. Ta bitka je prišla. Tudi naš vodja

maršal Tito je okusil dobrote Lepoglave, Mariborske kaznilnice, vendar je njegov uporni duh zmagal. Ko je tovariš Tito leta 1937 prevzel vodstvo CK KPJ, je bil on tisti, ki je odpravil nepravilnosti v nekdanjem CK KPJ, očistil je Partijo od frakcionashev, utrjeval Partijo z novimi, zdravimi silami, na novo je oživel SKOJ pod vodstvom tovariša Ivana Ribarja-Lole, kamor so se pritegnile stotine novih naprednih mladincev in mladink, odpravil je nepravilno gledanje na naša nacionalna vprašanja in s pravilnim postavljanjem teh vprašanj ustvaril čvrste temelje za borbo na upor, ki je vzplamtel v zgodovinskem letu 1941. Tito, vodja upora jugoslovanskih narodov, ime, ki si ga slišal v času NOB po vseh krajih Jugoslavije, v Albaniji, Koroški, v Gorici, Trstu in drugod, to ime je sprožilo vihar navdušenja. Narod se je zavedal, da je »Tito samo eden.«

Marsikdo se je med vojno vpraševal, kdo je Tito, kdo je ta kmečki sin iz Hrvatskega Zagorja, ta industrijski proletarec, strugar, ki vodi napredno borbo za osvoboditev izpod fašizma, kdo je ta mož, ki stoji danes na čelu jugoslovanskih narodov, borec, ki je pokrenil narodno vstajo v Srbiji, organiziral prve odrede partizanov, vstopil v zvezo z vsemi svobodoljubnimi skupinami in ustvaril v teku nenehnih borb, sedmih ofenzivah, epopeje Koza-re. Drvara ogromno, silno enoto NOV in partizanskih odredov Jugoslavije, ki je stalno rasla in se krepila ter končno izvojevala zmago. To je bila današnja hrabra jugoslovanska Armija, katere vrhovni vodja je bil naš maršal Tito.

Našo JA je ustvaril in vodil Tito, čigar osebnost lahko primerjamo z zgodovinskimi junaki drugih narodov, vendar ni nobeden teh junakov delal in se boril pod tako težkimi okoliščinami, nobeden ni dosegel tako velikanske uspehe kot naš maršal Tito.

V teh silnih borbah je rasla njegova osebnost. Do pričetka borb še malo poznan, so po naraščanju čet in brigad naši borci govorili le o svojem neustrašivem vodji Titu. Izdajalci in okupator so se tresli pred naraščajočimi partizanskimi enotami maršala Tita. Kakor organizator naše vojske, tako je Tito tudi stvaritelj naše nove

državnosti, naše demokratične federativne Ljudske republike Jugoslavije. Zgodovinsko zasedanje v Bihaču in Jajcu, kjer so bili postavljeni temelji današnje nedeljive Jugoslavije, je brez dvoma največja zasluga tovariša maršala Tita, ki je znal povezati narode Jugoslavije v enotno granitno celoto. Tovariš Tito je bil tisti, ki je v času osvobodilne borbe odločno postavil zahteve glede naše Primorske in Koroške, ki jo je Moskva na tako nesramen način prodala za vrečo dotarjev. To, kar je Tito ob obletnici prve dakmatinske brigade poudaril: »Tujega nočemo, svojega ne damo!«, to naglašajo še danes in bo poudarjal še jutri, dokler ne bodo vsi narodi uživali svobode, kot jo uživamo mi, državljani svobodne in neodvisne Titove FLRJ.

Narodi Jugoslavije vidijo v osebi tovariša Tita poročstvo za obstoj in napredek naše domovine; za Tita in s Titovim imenom so šli mladinci in mladinke na razne prostovoljne akcije, kot je proga Brčko-Banovići, Samac-Sarajevo, avtostrada Zagreb-Beograd, Novi Beograd in nešteto drugih važnih akcij po naši svobodni domovini. Za Tita in z imenom tega moža gredo v borbo za izpolnitev planskih nalog delovne brigade raznih gospodarskih podjetij, udarniki, racionalizatorji in novatorji, kmečke obdelovalne zadruge itd., vsi z ljubeznijo in predanostjo do voditelja naših narodov — maršala Tita.

V Jugoslaviji nastaja nov družbeni red, zmagovito si utira svojo pot, ker vodi našo državo mož, ki je s srcem in dušo predan ljudstvu in ga ljudstvo ljubi, ker hodi po poti Marxa in Lenina. Ta veliki mož ne dovoljuje ne Vzhodu, ne Zahodu, da bi ekonomsko izkoriščal našo državo in politično usmerjal družbeno življenje naših narodov, kar so predvsem hoteli naši bivši tako imenovani prijatelji z Vzhoda, kar pa se jim spričo modre politike tovariša Tita ni posrečilo. Nobena informbirojevska propaganda nas ne bo odvrnila od poti, po kateri nas vodi naš vodja maršal Tito, — v lepši jutrišnji dan. Iz vseh naših sre v vroča želja, in ne samo želja naših jugoslovanskih narodov, marveč želja delovnega ljudstva sveta:

Naj živi voditelj in učitelj jugoslovanskih narodov, naš maršal Josip Broz-Tito!

Proizvodna konferenca rudnika Trbovlje

V ponedeljek 15. t. m. se je ob 17. uri vršila v rudniški restavraciji proizvodna konferenca rudnika Trbovlje. Udeležili so se je zastopniki sindikata rudarjev, člani Partije, organi uprave rudnika, udarniki in drugi številni rudarji. Na konferenci so se obravnavala vsa tekoča vprašanja rudnika v zvezi z dosego planskih nalog, vprašanje formiranja brigadnega sistema leta, prav tako pa tudi vprašanje neupravičenih izostankarjev.

Predsednik rudarske sindikalne podružnice tov. Bregar Jože je ob začetku konference pozdravil vse navzoče, zlasti pa predsednika Republiškega odbora rudarjev tov. Pirkla J. zeta, ki se je udeležil tega proizvodnega posvetovanja.

Na konferenci je bilo obširno govorila o najizraznejših težavah, ki se pojavljajo na rudniku in pri bitki za do-

sego proizvodnih nalog, razpravljalo se je, kako te pojavljajoče se težkoče odpraviti. Na tem proizvodnem posvetovanju se je zlasti naglašalo, da bo treba v prihodnjih mesecih voditi najostrejšo borbo proti neupravičenim izostankarjem, pri čemer se ne sme dopustiti, da bi sindikalna organizacija zagovarjala take ljudi, zaradi katerih se mora delovni kolektiv proti koncu vsakega meseca boriti za plan, vchu tega pa ti izostankarji otežkočajo ali pa celo onemogočajo podeljevanje letnih dopustov delavcem, ki so letni odloži red zaslužili in so ga tudi potrebovali. Vredstva vseh rudniških obratov so skupno s sindikalnimi pododbori in partijskimi celicami dolžni, da dnevno vodijo račun o izostankarjih od dela. Le s točnim vsakodnevnim delom, s kontrolo in takojšnjim odpravljanjem napak, ki se porajajo po obratih, bo

NAVODILA

za izvedbo Titove štafete 21. maja

Štab Titove štafete, v katerem so za-preko Hrastnika, Trbovelj, Zagorja, stopniki političnih in oblastnih foru-Mlinš do skrajne meje proti Vačam, mov, podjetij, množičnih organizacij indoločil še štiri stranske proge. Skupna fizikturnih organizacij, je poleg glav-dolžina vseh prog je 131,4 km. V štafeti ne proge, ki teče od Zidanega mostob teko minimalno 484 tekačev.

II.

Dolžina, čas in število tekačev:

a) Glavna proga Gračnica — okraj. meja — Vače

	km	čas	štev. tek.
Gračnica	—	10,50	—
Zidani most — postaja	6,8	11,18	20
Hrastnik — postaja	8,0	11,42	32
Hrastnik — fizikturni dom	2,0	11,50	10
Hrastnik — fizikturni dom	—	11,52	—
Prelaz nad Neža	2,5	12,02	20
Trbovlje—Vode	2,0	12,10	8
Trbovlje—Vode	—	12,20	—
Trbovlje—Bevško	2,0	12,26	20
Zagorje — Grčar	6,0	12,46	40
Zagorje — Grčar	—	12,49	—
Obrezija	5,2	13,06	24
Meja OLO	5,3	13,24	24
Vače	6,0	13,44	30

b) Stranskih prog

	km	čas	štev. tek.
Vrhovo—Radeče	7,0	10,38	—
Loka—Radeče	4,3	10,48	30
Jagnjenica—Radeče	5,0	11,06	20
Radeče—Zidani most	2,0	11,10	20
Mrzlica—Kal—Dol	10	11,18	10
Turje—Dol	4,0	10,56	24
Marno—Dol	3,0	11,36	12
Dol—Hrastnik — fizikturni dom	2,2	11,36	10
Ceče—Trbovlje—Vode	6,8	11,40	10
Cebinovo—Trbovlje—Vode	11,0	11,42	20
Partizanski vrh—Trbovlje—Vode	8,0	11,26	20
Kum—Trbovlje—Bevško	13,0	12,10	20
Kotredež—Potoška vas	2,0	11,38	20
Trojane—Obrezija	7,3	12,10	20
		12,26	10
		12,36	10
		12,36	30
		13,06	

III.

Tekači tečejo v glavnem na 500 m, 250 m in 100 m, kar zavisi od značaja proge (ravna ali navkreber) ter starosti in spola tekačev

Čas: 100 m	24 sekund.
250 m	1 minuta,
500 m	3 minute,
1000 m	4 minute.

Telovadna društva preskrbijo tekače za vse stranske proge, ki se priključijo glavni poti na njihovem področju, nadalje še za sledeče oddelke glavne proge:

- TD Radeče — za odsek Gračnica—Zidani most (odgovoren tov. Zahrastnik).
- TD Dol — samo za stranske proge (odgovoren tov. Kodrun Rudi).
- TD Hrastnik — za odsek Zidani most—Neža (odgovoren tov. Vastič Miloš).
- TD Trbovlje — za odsek Neža—Potoška vas (odgovoren tov. Bočko Ivan).
- TD Zagorje in Kisovec — za odsek Potoška vas—Vače (odgovoren tovariš Podrenik).

Telovadna društva razdelijo stranske proge in odsek glavne proge v svojem področju na manjše odseke ter na enak način zadolžijo aktivne LMS, sindikalne organizacije, fizikturne aktivce, športna društva, Zveze borcev itd., da preskrbijo zadostno število tekačev za določeni odsek. Z Mrzlice, Partizanskega vrha in s Kuma naj tečejo predvsem smučarji in planinci.

Predpisano minimalno število tekačev na posameznih odsekih glavne okrajne proge, kakor tudi na stranskih progah morajo društva brezpogojno doseči. Telovadna društva in dru-

ge organizacije pa naj se med seboj kosajo, kdo bo postavil večje število tekačev, kot je predpisano. V tem primeru tečejo tekači na krajše razdalje od predpisanih, ali pa jih teče hkrati več skupaj, zlasti skozi vasi in kolonije ter ob predajah.

Pionirji ne tečejo v štafetah, ampak delajo špalir ob progih.

IV.

Telovadna društva organizirajo skupno z ostalimi množičnimi organizacijami pošiljanje pozdravnih pism in brzojavk tovarišu maršalu Titu. Pisma naj pošiljajo sindikalne podružnice, podjetja, ustanove, vasi, zadruga, politične organizacije, razna združenja, posamezniki, udarniki itd.

Vsebinska pisma naj navajajo rezultate dela in obvez o izvršenem planu na vseh sektorjih naše izgradnje. Zlasti je treba poudariti vlogo maršala Tita kot voditelja naše narodne osvobodilne borbe in današnje socialistično izgradnjo ter sklep, da nas v izvrševanju našega programa ne bo motila obrekovalna kampanja informobiroja, kar smo dokazali že ob volitvah.

Pozdravna pisma in brzojavke se pošiljajo neposredno na kabinet maršala Tita.

V.

V krajih, kjer se stranske proge priključijo glavni, oziroma v večjih središčih (Dol, Hrastnik, Trbovlje, Za-

gorje, Radeče) je treba organizirati slovesne manifestacije, na katerih se preberejo resolucije, ki so jih prinesli tekači.

Pri manifestacijah naj po možnosti sodelujejo godbe ali pevski zbori. Za manifestacijo v Trbovljah je določen 10 minutni postanek.

VI.

Tovariši, ki so odgovorni za Titovo štafeto v posameznih krajih, morajo takoj formirati krajevne štabe ter z

njimi obravnavati podrobnosti o izvedbi Titove štafete, zlasti o tem, koliko tekačev bodo dali posamezni aktivni LMS, sindikati, fizikturne organizacije itd.

VII.

Načelniki telovadnih društev sestavijo takoj po končanem teku poročilo, koliko tekačev je teklo na njihovem področju, koliko je bilo spremljevalcev, poslanih pozdravnih pism itd. po vzorcu, ki jim bo pravočasno dostavljen.

Socialistično tekmovanje v CRD Trbovlje

V dneh pred velikim delavskim praznikom 1. maja, je postalo med kolektivom in brigadirji pri delu iz dneva v dan vse lepše; občutil si igranje src, kar se je videlo pri delu, ki je šlo prav lepo in serijsko od rok pri kovinskih, livarskih pa tja do mizarskih brigad.

V prvih dneh aprila, ko sta uprava in sindikalna organizacija poklicali vse brigadirje, delavce ter tehnično vodilno osebje na širšo delovno konferenco, je bil ta sestanek dobro obiskan.

Na konferenci so brigadirji po vrsti sprejemali delovne obveze, kar je razpoloženje navzočih zelo razgibalo. Po sprejemu proizvodnih obvez je vstal nepričakovano mizarski brigadir Lesjak Vinko ter s povzdignjenim glasom v počastitev praznika 1. maja napovedal vsem brigadirjem enomesečno tekmovanje vseh brigadirjev CRD v sledečih točkah:

1. katera brigada oziroma obrat bo imel najboljše plačano sindikalno članarino;
2. katera brigada oziroma obrat bo imeli višji odstotek naročnikov za »Delavsko enotnost« in »Zasavskega udarnika«;
3. katera brigada oziroma obrat bo imel višji odstotek udeležbe pri dveh strokovnih predvajah v CRD;
4. katera brigada oziroma obrat bo imel najboljše delovno disciplino, kjer se računajo:
  - a) izredni dopusti,
  - b) neupravičeno izostali (plavi),
  - c) čistoča obratnih prostorov;
5. katera brigada oziroma obrat bo dosegel oziroma v procentih presegel osem prostovoljnih ur pri gradnji montažne dvoranice v CRD.

To tekmovalno napoved, ki je trajala od 1. aprila do 1. maja, so navzoči sprejeli s ploskanjem in dviganjem rok.

Takoj po tej konferenci so se pričeli razgovori, kako bo ta ali ona brigada pristopila k delu in v tekmovanju dosegla čim večji uspeh.

Ves mesec tekmovanja je pa vladala med delovnimi skupinami opazna tišina, saj je vsak brigadir stihlala in premišljeval, kako naj doseže kar najboljši uspeh.

Tekmovalna komisija je ob koncu meseca objavila sledeče rezultate:

1. produktivne obveze so brigade dosegle 103 odstotno;
2. sindikalne obveze pa so bile dosežene 97 odstotno.

Produktivne obveze so bile postavljene zelo visoko in težko dosegljive, zlasti sprčo pomanjkljive dobave potrebnega materiala. Najboljša brigada v kovinarskem obratu je bila Kovarjeva delovna skupina, ki je svojo obvezo prekoračila za 10 odstotkov.

V mizarskem obratu pa je bila najboljše Kalkova brigada, ki je danj obljubo izpolnila 105 odstotno.

Prvo mesto je bilo v tem tekmovanju prisojeno mizarskemu obratu, kaj je dosegel najvišji odstotek prekoračenja, zlasti v sindikalnih obvezah.

Iz doseženih rezultatov je razvidno, da velika večina kolektiva Centralnih rudarskih delavnic pravilno razume pomen socialističnega tekmovanja, saj so se na konferenci brigadirjev dne 8. maja sprejele nove delovne obveze za mesec maj in junij, s katerimi je do konca meseca junija zasigurana dosega polletnega proizvodnega plana.

Zavest in patriotizem naj raste pri brigadah in kolektivu od zmag do zmag — v socializem!

Delavski svet rudnika Trbovlje je premalo iniciativen

Delavski svet rudnika Trbovlje ne more v celoti izvrševati svojih nalog, ker se člani sveta nereditno udeležujejo sej in to vse že od februarja meseca, ko je bil izvoljen delavski svet. V odbor so bili izvoljeni poleg tehničnega osebja in delavcev najboljši brigadirji kot n. pr. Zagorišek Anton, Petek, Molan, Magister, Klemen, Sentur Stane in drugi. Odbor se je sestel že štirikrat, a nikoli niso bili polnoštevilni zbrani, vendar se je v zlic temu pokazalo, kako potrebna je ta ustanova, saj je bilo na sestankih delavskega sveta iznesenih s strani članov lepo število predlogov. — Tako se je n. pr. dogajalo, da se v jami ni dovolj pazilo, kakšni ljudje se zaposlujejo za mazanje in vzdrževanje strojev, zaradi česar je dostikrat prišlo do okvar strojev. — Sprejet je bil predlog, da se za tovariše, ki so zaposleni pri vzdrževanju strojev, organizira poseben strežajniški tečaj za ravnanje in negovanje stresalnih strojev v jami. — Napake so se dogajale pri dostavljanju lesa na jamska delovišča; večkrat ni bilo dosti lesa na ne mehansiranih odkopnih čelih, zaradi česar so nastajale težave pri doseganju planskih nalog. Sprejet je bil tudi sklep, da se reorganizirajo brigade in sicer na ta način, da se dobri in šibkejši brigadirji združijo in se z njimi doseže ustrezní odkopni učinek vseh brigadirjev. — Ta predlog in sklep se je pričel že uvajati in se pri tem nači-

nu dela norme vseeno dosega in presega. — Delovna disciplina je močno popustila pri mladini, ki vrhu tega še podcenjuje nadzorno osebje. Sprejet je bil sklep, da se bodo sindikalni pododbori in partijske celice na obratih bolj zanimale in zavzele za mladino na ta način, da se jim budi nudila konkretna pomoč, zlasti pa počevalo med njimi ideološko delo. Pri brigadirjih se je uvedel princip, da je za vsako brigado zadolžen po en mož po upravni liniji.

Na zadnji seji delavskega sveta je bil navzoč tudi sekretar okrajnega komiteja tovariš Dušan Povše. — Predlogi, ki so bili sprejeti na zadnjem sestanku, bodo brez dvoma poživili delo sveta, na drugi strani pa bo izvršitev sklepov pripomogla k zboljšanju dela in odkopnega učinka, ki je na zahodnem obratu dober, na vzhodnem pa znatno nižji.

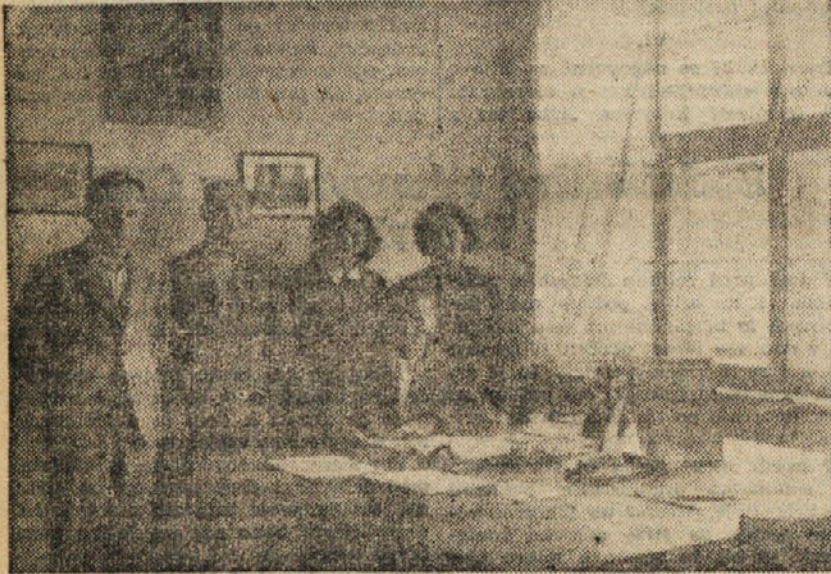
PREKLIC

Preključem za neveljavno kontrolno delavsko štev. 167, izdano od rudnika Zagorje, ker sem jo izgubil. — Gradskišek Matevž, Briše 21, Medija Izlake, gorje.

PREKLIC

10. maja sem izgubil kontrolno merkico št. 132 od čevljev, ki sem jih dal v popravilo v čevljarstvo delavnice v Toplicah. Markico proglašam za neveljavno. — Redi Jože, Zagorje št. 61,

Veselo in pisano je življenje gojencev v Domu rudarsko-kovinarske šole rudnika Trbovlje

Uslužbenci: upravnik, administrativni moči in vzgojitelji

Leta 1924 se je v Trbovljah organizirala rudarska nadaljevalna šola, ki je imela prvotno svoje prostore na splošni šoli na Vodah. Pouk se je vršil ob večernih urah in to od 18. do 20. ure. Predavatelji so bili po večini inženirji in tehniki. Ta šola od početka ni imela ustreznega lica in uspeha, ker pač ni bila ustanovljena s praviim namenom. V začetku se ni opazilo veliko zanimanje za obiskovanje te šole, vendar se je to postopoma znatno spremenilo. Nastala je gospodarska kriza, izvršile so se večje ali manjše redukcije, zniževale so se plače, pričeli so se štrajki itd. Ravno v teh časih je bilo opaziti vedno več interesentov za to šolo, zanašajoč se, da bo potem lažje dobiti kakršno koli službo pri rudniku v Trbovljah, Zagorju in Hraščniku. Šola je obstajala vse do okupacije, do leta 1941. V času svojega obstoja je ta šola odkrila veliko skritih talentov, ki so danes izvrstni nadzorniki in tehniki. Ta šola je bila v stari Jugoslaviji organizirana na prostovoljni bazi, ker bivša TPD ni omogočala reflektančom redno obiskovanje šole, s čimer je bil pouk znatno otežkočen. Tako so si morali učenci prepisovati naloge, razna skripta itd., da so pri prihodnji šolski uri znali vsaj deloma odgovorjati. Kljub vsem takim in podobnim težavam je bilo precej dobrih učencev, ki so imeli vse pogoje za

šolanje na srednji rudarski šoli v Celju; tam pa učenci zopet niso imeli prilike, da bi se tudi praktično izpopolnjevali, kar seveda ni bilo pravilno. Za vstop v to šolo je bilo treba napraviti precejšnje število raznih prošelj, kolkovanih in potrjenih od obratovodstev in ravnateljstva rudnika.

Po kapitulaciji stare Jugoslavije je ta šola prenehala. V letu 1942 je okupator sicer organiziral rudarsko šolo, ki pa je imela »Hitlerjugenda« pripraviti do tega, da bi ljubila nemški Rajh. Popolnoma razumljivo je, da ta šola ni imela uspehov, niti ni dala nobenih tehnikov. Pouk v teh šolah je bil v nemščini.

Po osvoboditvi, in sicer v letu 1946 se je pouk na tej šoli pričel nadaljevati in to iz leta v leto v večjem merilu. Leta 1948 je zajela današnja rudarska šola toliko gojencev, da je bilo potrebno organizirati Dom za gojence, ki so prišli iz drugih krajev, pri čemer so pa nastale razne težkote v organizaciji sami, spričo pomanjkanja delovne sile, pri preskrbi raznega materiala itd. Uprava zasavskih rudnikov je dobila nalogo, da takoj postavi dom. K zidavi doma se je pristopilo spomladi leta 1948, dom pa seveda ni bil še zgotovljen do prihoda novih gojencev. Zato so se morali gojenci nastaniti v samski hiši na Polaju. V tej stavbi niso imeli gojenci

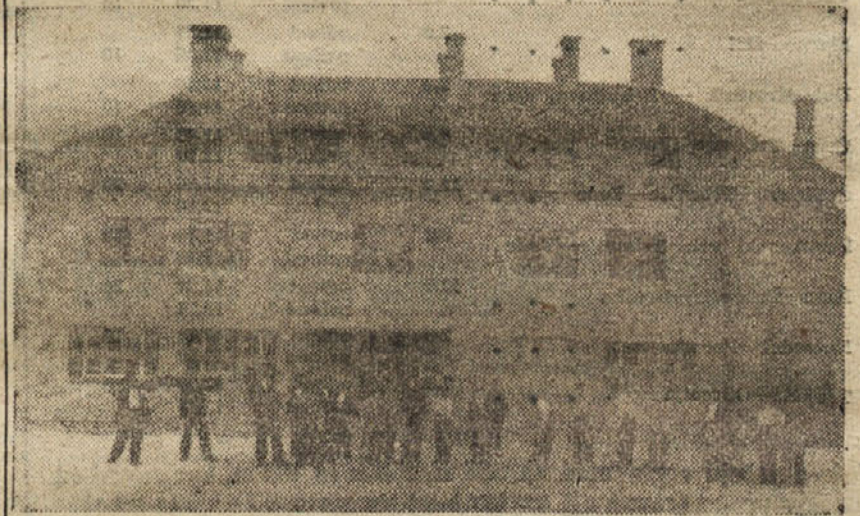
postelje; spali so na tleh na slamaricah. Hranili so se v rudniški menzi. Z enkratno delovno obleko jih je oskrbela uprava rudnika, ker dom takrat še ni imel svojega skladišča. Gojencev je bilo takrat 36.

Cim se je novi dom toliko dogradil, da je bila mogoča vselitev, so se gojenci preselili. To je bilo meseca septembra 1948. Od septembra 1948 do januarja 1949 so se izmenjali kar trije upravniki tega doma. V tem času je bil novi dom še premalo opremljen. Spalnice niso bile opremljene; ve niso imele niti stolov. Na oknih ni bilo še šip, kuhinje ni bilo, gojenci so se hranili še nadalje v rudniški menzi. Vendar so se počasi tudi te hibe odpravile. Najprej se je pristopilo k dovršitvi kuhinje, ki pa je bila za tako veliko število gojencev premajhna. Nadalje se je opremilo 6 sob s posteljami v dveh pregradah, sedma soba pa je služila za skladišče. Takrat je bilo v domu 73 gojencev, od katerih pa je ostalo še 64. Meseca decembra 1948 so se v dom vselili tudi učenci Delavskega tehnikuma, tako da je dom oskrboval 106 gojencev. Pri zameni tretjega upravnika se dom ni nadalje opremljal, razen jedilnice, ki je dobila mize in stole. Gojenci bi morali imeti dvojno perilo, delovno obleko, delovne čevlje in delno tudi dnevno obleko. V resnici pa nihče, ne gojenci, niti osebje ni vedelo, kaj kdo ima in kaj komu pripada. O vseh teh rečeh se žal ni vodila prav nobena evidenca.

Dom je imel tudi svojo šivalnico. S hrano je bilo v začetku težje, vendar je šel OLO domu v toliko na roko, da je dodal vsem gojencem ustrezne živilske nakaznice; ne ozirajo se, so li učenci delali v jami ali ne. S tem se je hrana znatno zboljšala.

V januarju 1949 je prevzel upravniško mesto doma tov. Strniša Anton, ki je takoj od začetka pokazal veliko zanimanje za ta dom; z vso poštenostjo je odpravil vse nepravilnosti in dosegel lepe in zadovoljive uspehe. Takoj je začel z evidenco nad gojenci, vpeljal je v internatu dežurno službo, postavil postelje v dotlej prazni sobi. V kratki dobi je ločil gojence Delavskega tehnikuma od učencev rudarske industrijske šole, tako da je iz učilnice, ki je bila dotlej prazna, napravil jedilnico za Delavski tehnikum, iz dnevnega prostora pa jedilnico za učence rudarske šole. Po stalnem priganjanju in prošnjah pri ministrstvu rudarstva FLRJ ter na upravi rudnika se mu je posrečilo, da se je polagoma pričela izpraznjevati bivša uradniška stanovanjska hiša na Gvidu, kamor so se preselili učenci Delavskega tehnikuma. S tem šele je bila dana možnost, da se začnejo urejevati prostori v Domu rudarsko-industrijske šole. Ze pred počitnicami so se pričele urejevati sobe in ostali prostori; vse pohištvo se je pobarvalo. Postelje so se polagoma pričele opremljati z žimnicami. Po vseh sobah in prostorih se je začel uvajati red in disciplina, kjer se je razvilo medsebojno tekmovanje, ki se je prikazovalo z majhnimi primitivnimi grafikoni.

Meseca februarja 1955 pa je bila izgotovljena nova stavba. Z njo so se pridobili novi prostori. V starem domu se sedaj nahaja 8 sob po 9 po-

Novi dom za gojence industrijsko rudarske šole

Ivan Kosec († Ivan Keše):

Trbovlje v času kapitalistične dobe Socialni prerez

Ker je proizvodnja padla v tem letu za 25%, bi kosmati dobiček moral pasti sorazmerno s padom produkcije, t. j. od 107 milijonov din za 25%, kar znaša okrog 80 milijonov din. Medtem je pa cena premoga padla za 6%, kar pomeni, da bi se tudi kosmati dobiček moral zmanjšati pod vsoto 80 milijonov din. Nasprotno temu pa vidimo, da izkazuje družba 96 milijonov din kosmatega dobička in to pomeni znižanje v primeri s prejšnjim letom samo za 10%. Tega leta je tudi ogromno padla cena jamskega lesa, ki ga družba rabi v veliki količini, kar gre zopet v dobro čistemu dobičku.

Se jasneje bo razvidno, kako je križa vplivala na družbina bilanco, oziroma na dobiček, ako vemo, da je po letnem poročilu družbe za leto 1929. znašal kosmati dobiček za eno tona 55 din, v letu 1930. je pa kljub zmanjšanju proizvodnje za 25% in kljub padcu cene premoga za 6% znašal kosmati dobiček 68.15 din za eno tona. Ali je imela družba res samo 55 dinarjev, oziroma 68.15 din kosmatega dobička pri toni, to nas ne zanima. Važno je, da je družba delala —

na osnovi njenega poročila — pod veliko bolj sijajnimi pogoji, kakor pa leta 1929, t. j. v letu največjega gospodarskega prospeha družbe, ko je znašal kosmati dobiček 107.705.000 dinarjev; čistega dobička pa je imela družba 43.000.000 din, kakor to izkazuje njeno poročilo za leto 1929.

Ves ta dobiček je šel na račun rudarskih plač, na račun večje storitve rudarjev (kakor bomo to še pozneje videli), na račun pretrzanega preganjaškega sistema, ki se je iz leta v leto bolj uveljavljal v obratih. Pod masko krize znižuje družba delavske mezdre, meče delavstvo na cesto, je vedno manj delovnih dni; njeni dobički pa so nedotaknjeni.

Ko vlada v revirjih največja beda in glad, označuje TPD letne upehe: »zadovoljivo«.

V svojem poročilu za 1. 1933, t. j. tretje leto krize, beleži družba komaj 48,7 milijonov din kosmatega dobička ali dva milijona din čistega dobička. Kljub temu nizko izkazanemu dobičku pa je bil občni zbor menaja, da je uspeh še kar »zadovoljivo«. Kadar kapitalistično podjetje zaključuje svoje letne račune »zadovoljivo«, pomeni to,

da je letni uspeh nepričakovano sijajen. Stevilke so številke in dobre za onega, ki jim veruje. Ze samo priznanje, da je končalo poslovno leto za podjetje zadovoljivo, pomeni, da je družba umela v teh težkih dneh gospodarske depresije iztisniti iz delavskih žuljev, na račun siromaštva in bede delavstva, nepričakovane dobičke, kar bo razvidno iz sledečega: Vzemimo obrat Trbovlje, ki je največji in zaposluje največ rudarjev v mesecu avgustu leta 1933, kar je odgovarjalo tudi stanju leta 1934. V tem mesecu je bilo 14 delovnih dni in je bilo zaposlenih 214 rudarjev. Ti so nakopali povprečno na dan 4028 huntov (vozičkov) premoga ali skupno ves mesec 56.392 huntov; hunt se računa 700 kg, kar znaša 394.744 q ali 39.474 ton. Cena premoga je bila v tem letu povprečno 230 din za tona, kar znaša 9.079.112 din kosmate vrednosti proizvodnje na mesec. Vsak rudar je napravil na dan (siht = 8 ur) povprečno za 270 din vrednosti ali pri 14 dnevni zaposlitvi 3780 din vrednosti na mesec.

Od tega je izplačalo podjetje okroglo 1.045.940 din, ako računamo povprečno mezdo 31 din na siht; vse ostalo, več nego 8 milijonov din, je pa ostalo podjetju. Tako v enem mesecu. In v enem letu! In to samo v Trbovljah. Pri tem je treba vedeti, da so se režijski stroški znižali v tem letu za skoro 50%. Družba je namreč nadaljevala kon-

centracijo proizvodnje v najbolj uspešnih obratih ter opuščala manj plodne odkope in s tem znižala vzdrževalne stroške obratov vsled vedno večjega praznovanja. Na novo uvedene odkopne metode so proizvajalne stroške tudi znatno znižale, kakor pove družba v svojem poročilu za to leto.

Med tem ko je družba plačala skupno taks in davkov 1.1929 14,7 milijonov din, je pa leta 1933 plačala samo še 8,3 milijonov din. Pri tej postavki je pa všteti tudi cement in apno, kar tudi družba proizvaja, vsled česar je po letnem poročilu nemogoče dognati koliko pride na premog. Da pa pride neznatna vsota, sklepamo lahko že iz tega, ker plača cementarna sama tedensko 400 do 500 din trošarine, kakor je poročalo dnevno časopisje.

Ce upoštevamo, da celokupen padec proizvodnje od leta 1932 znaša 9%, med tem ko se je oddaja premoga skrčila samo za 2% in je bila različna črpana iz že plačanih zalog prejšnjih let, tedaj bo povsem razumljivo, da je družba zaključila to »najbolj kritično poslovno leto«, kakor pravi poročilo, navdse »zadovoljivo«, saj je občni zbor v stanju da je odpisal samo na investicijah 18.000.000 din.

Da v naslednjem letu ni bil uspeh nič manj zadovoljiv, kaže 62 občni zbor, ki izkazuje za leto 1934 nič manj kakor 10,1 milijona din čistega dobička.

Jedilnica v novem domu

stelj za 72 gojencev. V blvihi uradniški hiši pa sta se spalnica št. 7 in soba, v kateri je bila doslej šivalnica, prepredili v dnevno sobo. V tem poslopju se nahaja sedaj 6 spalnic po 7 postelj. V novi stavbi pa je 12 sob po 4 postelje, skupno torej 48 postelj, 2 ambulantni sobi, vsaka s 4 posteljami. Poleg tega imajo po 4 sobe skupaj po 1 dnevni prostor. V novo stavbo se je preselila tudi kuhinja, prav tako se v novem domu nahaja jedilnica, pisarna, sprejemnica, krpal-

nica, šivalnica, skladišče za material in skladišče za hrano.

Vse sobe v treh stavbah so urejene s popolnoma novo in res moderno opremo. V novi stavbi je tudi kopalnica s prhami.

V internatu rudarsko-kovinarske industrijske šole je sedaj 159 gojencev, ki se poleg teoretičnega in praktičnega šolanja usposabljujejo tudi v političnem in kulturnem pogledu, prav tako na področju fizikulturo in ljudske tehnike. Imajo tudi svojo mladinsko organizacijo, ki usmerja tekmovalni polet gojencev na različnih področjih družbenega življenja. Imajo nadalje svet doma, ki ga sestavljajo upravnik doma, vzgojitelji in vodstvo LMS organizacije. Naloga tega sveta je skrb za pravilno vzgojo gojencev ter nadzor nad uspehi pri delu in učenju. Prav tako se vodi paznja in nadzor nad politično-ideološkim, kulturno-prosvetnim in fizikturnim razvojem, skrbi se tudi za koordinacijo dela vzgojiteljev

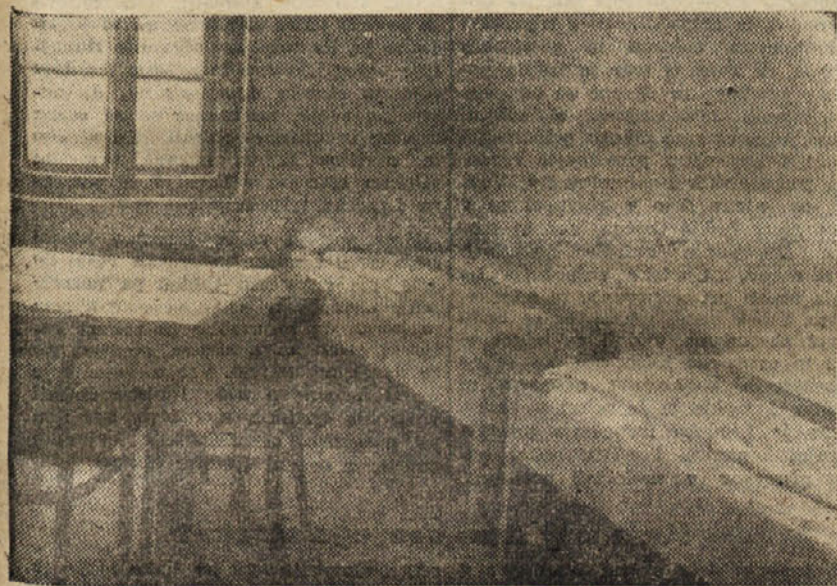
Internat rudarsko kovinarske indu-

strijske šole v Trbovljah je z letošnjim letom res modreje opremljen z zadostnimi in ustreznimi prostori, kjer se mladi naraščaj v rudarstvu in kovinarski stroki vzgaja po socialističnih principih in ne več na način kot v nekdanji Jugoslaviji.

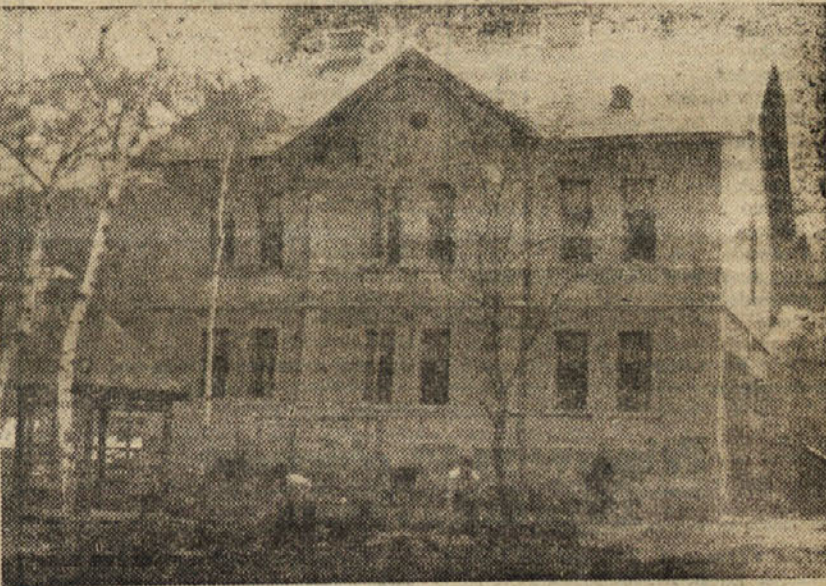
Prepričani smo, da bo izšlo iz tega internata zadostno število dobrega in politično razgledanega kadra za vstop v Delavski tehnikum, kjer se bodo šolali in vzgajali novi kadri rudarskih tehnikov, ki jih naša mlada država tako nujno potrebuje.

Soba za obisk v novem domu

Spalnica v novem domu

Bivša uradniška stavba, sedaj dom za gojence

V teku desetletij so rudarji nagromadili ogromne zaklade, s svojimi žilji so iztisnili iz zemlje — za naše ekonomne razmere — nepregledno bogastvo. Toda vsi ti zakladi in vse to nagromadeno bogastvo je last male kapitalistične družbe.

Istočasno, ko občni zbori TPD pod predsedstvom častnega guvernerja francoske narodne banke, »Banque de France«, g. H. Andre Lugueta, zaključujejo letne bilance »zadovoljivo«, me, ko podjetje rudarje na cesto v brezposelnost, bedo in gladovanje, mezde še zaposlenim rudarjem pa sistematično znižuje.

2. Delavstvo v okovih trboveljske delniške družbe

Število rudarjev se je po vojni naglo dvigalo — dokler ni začela družba racionalizirati in tehnično izpopolnjevati svojih obratov. Leta 1926 je družba odpustila 2700 delavcev, ki jih je izpodrtnil stroj. S tehnično izpopolnitvijo so bile uvedene nove delovne metode, ki omogočajo podjetju ekonomsko in tehnično izrabljanje delovnih sil in pomnoženo storitev zaposlenega delavstva.

Najvišja dnevna storitev delavca je znašala 1928. leta v kilogramih:

Anglija: 1040; Porurje: 1215; Poljska Slezija 1334; Češkoslovaška: 2000; Jugoslavija: 650 kg.

Komaj par let pozneje doseže naš rudar v naših rudnikih najvišjo storitev,

kakor jo beležijo tisti inozemski rudniki, ki so tehnično na višku in ležijo v najbolj ugodnih geoloških razmerah. Manj kakor 5000 rudarjev izkoplje danes dvakrat toliko premoga, kakor pred desetimi leti 10.000 rudarjev. Parni bager, pri katerem je zaposlen samo en rudar, dvigne in prenese na uro zemlje, peska in kamenja toliko, kakor v istem času 40 delavcev. Zaloge premoga shranjuje družba v nalašč za to določenih prostorih na separaciji ob Savi. Tu je bilo do leta 1929 zaposlenih 50 delavcev. Ko je družba zgradila moderne naprave za deponiranje premoga, predvsem tekoči trak, zadostuje samo šest delavcev za isto delo. Tekoči trak ne pozna počitka, mehnično teče naprej. Delavec, ki mu streže, je njegov suženj. Delo se mora ob njem izvršiti v določenem času, sicer se trak ustavi. Zato napreza delavec svoje delovne sile do skrajne izčrpanosti, do onemoglosti. Priganjaški sistem nadmešča tekoči trak tam, kjer rudar ni vezan nanj. Kakor bič visi stalno nad delavstvom grožnja ip pretnja: vse sile daj iz sebe ali pa greš na cesto, zakaj tisoči čakajo na tvoje mesto.

Videli smo: v zadnjih letih se je storitev zaposlenega delavstva podvojila, v isti sapi pa se je vrsta brezposelnih in brezpravnih rudarjev podaljšala. — Kam so šli ti odpušteni rudarji, ki so bil vrženi na cesto? Francija, Belgija, Westfalija so v prejšnjih letih z odprtimi rokami sprejemale pridne de-

lovne roke slovenskega rudarja, saj je naš rudar svetovnoznan po svoji delavnosti in pridnosti. Tja so šle marljive in cenene delovne roke ustvarjati nova bogastva in dobičke delniškimi družbam. Med njimi je bila dolga vrsta najboljših iz rudarskih vrst, ki vsled svoje razredne zavednosti in borbenosti za pravice najosnovnejših življenjskih potreb podjetju niso bili po volji. V podzemeljskih rovih zapadne Evrope so hirali, krvaveli in ustvarjali nova bogastva — dokler jim tudi tam niso zaprli svojih vhodov. Tudi na jugu države so jih rudniki z odprtimi rokami sprejeli saj tam doli ni bilo kvalificiranih delavcev. Toda razmere in pogoji, pod katerimi so morali tam delati in živeti so jih prisilili, da so se vrnili nazaj s prvim vlakom, čim so dobili od podjetja izplačan zaslužek, kar ni tako lahko, saj je znano, da dolgujeje rudniki ogromne vsote rudarjem na nezplačanih zasluzkih. Tako dolguje n. pr. rudnik »Jarandee«, last Milana Saviča in sinov, svojim rudarjem 3.220.572 din na mezdah. Posameznim rudarjem dolguje, na že itak mizerno plačanih dnevnicah, po 10.000 do 60.000 din. Rudnik »Ivanovo« dolguje 362.090 din, rudnik »Barea« dolguje 247.000 din itd. So to sami privatni rudniki in je pojav toliko bolj žalosten ker so ravno srbski rudniki v stalnem napredovanju in prosperiteti, medtem ko so rudniki na severu naše države v stalni krizi. Znane so nečlo-

veške mezde in splošne socialne razmere kjer ni preskrbljeno niti za stanovanje rudarjev.

Trbovlje je zaključen industrijski kraj in življenjski obstoj prebivalstva zavisi izključno od rudarskega obratovanja. Ko so se našemu rudarju za pri vhodu v druge rudnike, je bil obsojen, da živi v ozki in stisnjeni dolini. V občini, ki šteje okroglo 14.000 prebivalcev, je bilo do konca leta 1934:

1. Brezposelnih samcev, sposobnih za delo (642 moških in 389 žensk) 1031
2. Njih nezakonskih otrok 60
3. Brezposelnih oženjenih, sposobnih za delo (175 moških in 75 žen) 250
4. Zapuščeni otrok od raznih, za delo sposobnih oseb 191
5. Brezposelnih vdov, sposobnih za delo 306
6. Nesposobnih za delo (ubožci z družinskimi člani) 254

Kar znaša skupaj 2101 oseb, ki so brez vsakih življenjskih sredstev in so navezani zgolj na miloščino. Od teh je preko 600 fantov in deklet samo v starosti od 14. do 18. leta, ki vsled pomankanja dela še niso bili zaposleni in jim ni dano, služiti si svoj lastni kruh. Njihove življenjske sile in zdravne roke kričijo po delu, po lastnem zaslužku, po človeka vrednem življenju, pa so vržene v brezdelje in miloščino.

